

2017-06-21

Scenario vid finanspolitik enligt oförändrade regler

KONJUNKTURINSTITUTETS PROGNOSE OCH SCENARIER OMFATTAR ÄVEN FINANSPOLITIKEN

Enligt regleringsbrevet ska Konjunkturinstitutets prognoser och medelfristiga kalkyler för den ekonomiska utvecklingen ha hög precision givet de metoder som finns tillgängliga, de ska sakna omotiverade systematiska fel och analysen ska vara förankrad i nationalekonomisk teori och empiri. Detta innebär bland annat att de prognoser och medelfristiga scenarier som Konjunkturinstitutet presenterar i *Konjunkturläget* omfattar prognoser och scenarier för de kommande årens finanspolitik som är konsistenta med den realekonomiska bilden. I den prognos och det medelfristiga scenario som presenteras i *Konjunkturläget* i juni 2017 ingår därmed finanspolitiska åtgärder som inte har föreslagits eller beslutats.¹

Den finanspolitiska prognosen för 2017 bygger på budgetpropositionen för 2017 samt värändringsbudgeten. Budgetpropositionen innehöll en höjning av statsbidragen till kommunerna på 12 miljarder och en höjning av den statliga konsumtionen på fyra miljarder. Netto höjs inkomsterna i budgeten med knappt 5 miljarder 2017. Värändringsbudgeten för 2017 innehöll ytterligare utgiftsreformer på 3 miljarder kronor för 2017. För 2018–2021 bygger Konjunkturinstitutets scenario på förslag som inte har föreslagits eller beslutats.² Det innebär att de offentligfinansiella skillnaderna mellan Konjunkturinstitutets scenario och kalkylen vid oförändrade regler omfattar 2018–2021.

För perioden 2018–2021 ingår utgiftsåtgärder på 99 miljarder kronor och inkomst-sänkningar på 11 miljarder kronor i Konjunkturinstitutets scenario (se tabell 1). På inkomstsidan dominerar skatteförändringar riktade mot hushåll och på utgiftssidan dominerar högre offentlig konsumtion.³ Utgiftsåtgärderna i Konjunkturinstitutets scenario överstiger inkomståtgärderna 2018–2021, det vill säga Konjunkturinstitutets scenario innefattar ofinansierade åtgärder 2018–2021. Det är förenligt med en gradvis anpassning mot det nya överskottsmålet, se kapitlet ”Offentliga finanser 2017–2021” i *Konjunkturläget*, juni 2017. I beräkningen vid oförändrade regler vidtas inga åtgärder, per definition, och det offentligfinansiella sparandet blir då högre 2018–2021. Beräkningen vid oförändrade regler innebär således en stramare finanspolitik än Konjunkturinstitutets scenario.

¹ De antaganden som görs för det finanspolitiska scenariot i *Konjunkturläget* beskrivs närmare där.

² Budgetpropositionen för 2017 innehöll även åtgärder som träder i kraft 2018. Dessa åtgärder betraktas, i likhet med övriga delar i budgetpropositionen, som beslutade och gäller därmed även vid oförändrade regler.

³ Av beräkningstekniska skäl läggs alla skattehöjningar, och sänkningar, som direkt skatt från hushållen till staten (se ”Offentliga finanser 2017–2021” i *Konjunkturläget*, juni 2017) förutom för 2018 då skattehöjningarna fördelas utifrån de aviseringar som gjorts.

KONJUNKTURINSTITUTET HAR ÄVEN TILL UPPGIFT ATT GÖRA EN PROGNOB BASERAD PÅ "OFÖRÄNDRADE REGLER"

Vid sidan av de ordinarie prognoserna och scenarierna har Konjunkturinstitutet enligt regleringsbrevet även till uppgift att, i samband med att prognoser publiceras, redovisa en prognos för den ekonomiska utvecklingen som baseras på ett antagande om att finanspolitiken endast omfattar åtgärder som aviserats, föreslagits eller beslutats. Det sistnämnda benämns i fortsättningen som finanspolitik enligt "oförändrade regler". I regleringsbrevet betonas att denna alternativa prognos ska göras på ett sådant sätt att de möjliggör jämförelser med regeringens prognoser som baseras på ett antagande om oförändrade regler inom finanspolitiken.

Den prognos som baseras på ett antagande om oförändrade regler kallas i detta pm genomgående för scenario i stället för prognos. Denna terminologi stämmer överens med *Konjunkturläget*, där ordet scenario används som benämning på den mest sannolika utvecklingen givet en uppsättning väl specificerade antaganden.⁴

Skillnaden mellan Konjunkturinstitutets scenario och scenariot enligt oförändrade regler är inte en realistisk effektkalkyl av hur Konjunkturinstitutet bedömer att ekonomin sannolikt skulle utvecklas om finanspolitiken bedrevs enligt oförändrade regler. I appendix B presenteras Konjunkturinstitutets syn på vad oförändrade regler innebär, de antaganden som görs samt metodens begränsningar. Det har inte skett någon revidering av metoden sedan senaste publiceringen.

SCENARIO FÖR MAKROUTVECKLINGEN UNDER ANTAGANDET OM OFÖRÄNDRADE REGLER INOM FINANSPOLITIKEN

I tabell 2 framgår Konjunkturinstitutets makroekonomiska scenario då finanspolitiken förs enligt oförändrade regler.⁵

Bland annat till följd av den höga tillväxten i den offentliga konsumtionen 2016 befinner sig svensk ekonomi i en högkonjunktur som sedan förstärks under 2017. Penning- och finanspolitiken stramas åt 2018–2021, vilket bidrar till att ekonomin successivt anpassas mot ett balanserat resursutnyttjande. Offentlig konsumtion utvecklas svagt 2018–2021 när finanspolitiken förs enligt oförändrade regler. BNP-tillväxten åren 2018–2021 blir något starkare än i Konjunkturinstitutets scenario vilket framför allt beror på en högre potentiell tillväxt. År 2021 är potentiell BNP ca 0,6 procentenheter högre jämfört med Konjunkturinstitutets scenario.

Hushållens sparkvot är i utgångsläget på en historiskt hög nivå (se

tabell 3). Tillsammans med en förväntan om oförändrade skattesatser medför detta att hushållen ökar konsumtionen med i genomsnitt 3,0 procent per år 2018–2021 (se tabell 2). I Konjunkturinstitutets scenario som presenterades i *Konjunkturläget* juni 2017 höjs skatterna vilket innebär en konsumtionstillväxt framöver som hamnar betydligt närmare de senaste femton årens genomsnittliga utveckling på 2,3 procent per år.

⁴ På Konjunkturinstitutets webbplats finns en utförligare beskrivning, se "Skillnad mellan scenario och prognos", www.konj.se.

⁵ För att jämföra med Konjunkturinstitutets scenario, se *Konjunkturläget*, juni 2017. Denna jämförelse försvåras dock av att det, utöver skillnader i finanspolitik, föreligger skillnader även i grundläggande beteendeantaganden. De viktigaste beskrivs i appendix B.

Den starka utvecklingen av hushållens konsumtionsutgifter under oförändrade regler innebär en högre efterfrågan på näringslivets produktion. Den högre förväntade efterfrågan medför att företagens investeringar växer snabbare och ger en högre privat kapitalstock jämfört med Konjunkturinstitutets scenario. Investeringarna i såväl bostäder som realkapital ökar också som ett resultat av den snabba ökningen i befolkningen. Sverige är sedan 2006 inne i en trendmässig nedgång av överskottet i handelsbalansen (export minus import). Nettoexporten fortsätter att falla tillbaka som andel av BNP under åren 2018–2021.

Arbetsmarknaden förstärks under åren 2017–2019 och arbetslösheten faller till 6,4 procent 2020. Därefter stiger arbetslösheten igen vilket i huvudsak beror på att antalet nyanlända som inträder i arbetskraften ökar. Den förväntade produktionsökningen i näringslivet innebär att antalet arbetade timmar i näringslivet ökar jämförelsevis snabbt de kommande åren medan de i genomsnitt minskar 2018–2021 inom offentlig sektor.

Ökningen i arbetskostnaden per timme tilltar tack vare högkonjunkturen och bedöms uppgå till 3,3 procent per år i genomsnitt 2018–2021. Företagens lönekostnader stiger därmed och det gynnsamma efterfrågeläget innebär att de också ökar sina marginaler. Inflationen når 2 procent 2020. Reporäntan kommer att vara negativ fram till 2018 för att därefter successivt öka till 1,8 procent 2021 (årsmedelvärde).

STORA SKILLNADER I UTVECKLINGEN AV OFFENTLIG KONSUMTION

Den största skillnaden mellan Konjunkturinstitutets huvudscenario, som beskrivs i *Konjunkturläget*, och scenariot med oförändrade regler inom finanspolitiken är utvecklingen av offentlig konsumtion. Offentlig konsumtion ökar i Konjunkturinstitutets scenario i sådan takt att personaltätheten i de offentligt finansierade tjänsterna hålls oförändrad. Det innebär att offentlig konsumtion ökar med i genomsnitt ca 1,1 procent per år 2018–2021, vilket per invånare motsvarar en ökning med i genomsnitt 0,1 procent per år. Det kan jämföras med den genomsnittliga ökningen av offentlig konsumtion om 1,2 procent per år respektive 0,5 procent per år och invånare 2000–2016. Vid oförändrade regler inom finanspolitiken kommer offentlig konsumtion att minska med i genomsnitt 0,3 procent per år 2018–2021 (se tabell 2), vilket per invånare motsvarar en minskning med i genomsnitt 1,3 procent per år. Via antagandet om Ricardiansk ekvivalens (på både kort och lång sikt) ger denna skillnad dock inte så stora makroeffekter, eftersom hushållen antas anpassa sitt sparande och konsumtion till förändringar i offentlig sektors sparande så att det totala sparandet blir oförändrat, se vidare appendix B.

OFFENTLIGT FINANSIELLT SPARANDE STÄRKS VID OFÖRÄNDRADE REGLER

Vid oförändrade regler stärks det finansiella sparandet i offentlig sektor gradvis och når 3,0 procent av BNP 2021 (se tabell 4 och tabell 8). Detta är betydligt över målet på 1/3 procent av BNP som överskottsmålskommittéen 2016 föreslog ska vara det nya målet över en konjunkturcykel från och med 2019. Det finansiella sparandet stärks som ett resultat av den så kallade automatiska budgetförstärkningen. Denna uppkommer vid oförändrade regler eftersom de offentliga utgifterna då faller som andel av BNP, samtidigt som skatteintäkterna i stort sett följer BNP. Offentlig sektors finansiella sparande blir därför högre vid oförändrade regler än i Konjunkturinstitutets scenario från *Konjunkturläget*, juni 2017. Även det strukturella sparandet blir högre.

Oförändrade regler innebär en stramare finanspolitik jämfört med Konjunkturinstitutets scenario. Det beror på att Konjunkturinstitutets scenario för 2018–2021 innehåller ofinansierade åtgärder på ca 109 miljarder kronor. En annan orsak till att det finansiella sparandet stärks mer än i *Konjunkturläget* juni 2017 är att BNP är något högre i scenariot med oförändrade regler än i scenariot i *Konjunkturläget*. Detta ger en effekt framför allt på utgiftskvoten.

Skillnaden i finansiellt sparande mellan de två scenarierna beror också på att skillnader i efterfrågans sammansättning påverkar skatteintäkterna. I scenariot med oförändrade regler blir den offentliga konsumtionens andel av BNP mindre än i Konjunkturinstitutets scenario. Den totala konsumtionens andel av BNP i löpande pris är dock i stort sett densamma i båda scenarierna eftersom hushållens konsumtion utgör en större andel av BNP i scenariot med oförändrade regler. Hushållens konsumtion är relativt högt beskattad jämfört med andra delar av efterfrågan, främst i och med punkt- och mervärdesskatter. En växande andel hushållskonsumtion bidrar således till att skatter och avgifter i offentlig sektor växer som andel av BNP, med ca en halv procent, även vid oförändrade regler. Skillnaden i offentlig sektors inkomster är alltså mindre än de som motsvarar politikens direkta effekt. Detta bidrar till att det finansiella sparandet i offentlig sektor blir något högre vid oförändrade regler, jämfört med om den makroekonomiska utvecklingen som beskrivits ovan inte skulle beaktas (vilket sker vid beräkningen av det så kallade budgetutrymmet i Konjunkturinstitutets scenario).

Appendix A. Tabeller

Tabell 1 Prognostiserad finanspolitik i offentlig sektor, 2018–2021

Miljarder kronor

	2018	2019	2020	2021	2018- 2021
Skatteköjningar, offentlig sektor	5	-6	-5	-5	-11
Hushållens direkta skatter	4	-6	-2	-5	-8
Arbetsgivaravgifter	-2	0	0	0	-2
Produktskatter och övrigt	3	0	0	0	3
Utgiftsökningar, offentlig sektor	14	23	30	31	99
Offentlig konsumtion	10	16	23	25	74
Offentliga investeringar	1	4	4	3	12
Transfereringar till hushållen	3	3	4	3	13
Övriga utgiftsökningar	0	0	0	0	0
Effekt på offentlig sektors strukturella sparande	-9	-29	-35	-36	-109

Anm: Avrundning kan medföra att summeringen inte är exakt.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 2 Makroekonomiska nyckeltal vid finanspolitik enligt oförändrade regler

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden, respektive procent om inget annat anges

	2017	2018	2019	2020	2021
BNP	2,7	2,5	2,0	1,8	1,7
Offentlig konsumtion	1,3	0,0	-0,3	-0,4	-0,4
Hushållens konsumtion	2,0	2,6	3,0	3,3	3,1
Fasta bruttoinvesteringar	5,9	4,6	3,2	2,4	2,2
Export	3,9	4,7	4,0	3,9	3,8
Import	3,6	4,6	4,8	4,8	4,5
Offentlig kons. (procent av BNP)	26,0	25,6	25,3	24,9	24,5
Hushållens kons. (procent av BNP)	44,3	44,2	44,6	45,2	45,7
Fasta bruttoinvest. (procent av BNP)	24,8	25,1	25,3	25,5	25,4
Nettoexport (procent av BNP)	4,6	4,7	4,5	4,2	4,0
Antal arbetade timmar, hela ekonomin	1,4	1,2	1,1	0,5	0,1
Antal arbetade timmar, offentlig sektor	1,1	0,0	-0,5	-0,9	-0,8
Antal arbetade timmar, näringslivet ¹	1,6	1,7	1,7	1,0	0,5
Sysselsättning 15–74 år	2,4	0,9	0,5	0,4	0,2
Arbetslöshet 15–74 år ²	6,6	6,5	6,4	6,4	6,6
Arbetskostnad per timme, näringslivet	3,1	2,7	3,3	3,5	3,6
KPIF	1,9	1,6	1,8	2,2	2,1
Reporänta ³	-0,5	-0,5	0,1	1,2	1,8
BNP-gap ⁴	1,3	1,5	1,3	0,8	0,3

¹ Inklusive hushållens ideella organisationer. ² Procent av arbetskraften. ³ Procent, årsmedelvärde.

⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Anm: BNP och efterfrågan i fasta priser.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 3 Försörjningsbalans, lönesumma och marknadsräntor

Miljarder kronor, löpande priser, respektive procent, årsmedelvärde

	2017	2018	2019	2020	2021
BNP	4 580	4 772	4 959	5 170	5 378
Hushållens konsumtion	2 026	2 111	2 212	2 335	2 460
Offentlig konsumtion	1 192	1 223	1 253	1 286	1 319
Bruttoinvesteringar (inkl. lager)	1 152	1 213	1 269	1 332	1 384
Export	2 075	2 164	2 242	2 322	2 396
Import	1 866	1 939	2 018	2 104	2 181
Lönesumma	1 803	1 879	1 962	2 040	2 117
Disponibel inkomst	2 209	2 300	2 388	2 473	2 572
Sparkvot	16,0	15,7	14,9	13,1	11,8
Ränta, tioårig statsobligation	0,6	1,1	1,7	2,2	2,7
Ränta, tremånaders statsskuldväxel	-0,7	-0,6	0,1	1,2	1,8

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 4 Offentliga sektorns finanser vid finanspolitik enligt oförändrade regler

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2017	2018	2019	2020	2021
Inkomster	2 256	2 338	2 439	2 547	2 658
Procent av BNP	49,3	49,0	49,2	49,3	49,4
Skatter och avgifter	2 002	2 074	2 162	2 253	2 345
Procent av BNP	43,7	43,5	43,6	43,6	43,6
Kapitalinkomster	66	69	75	84	95
Övriga inkomster	188	195	202	210	218
Utgifter	2 215	2 286	2 343	2 417	2 495
Procent av BNP	48,4	47,9	47,3	46,8	46,4
Transfereringar	793	822	843	870	900
Hushåll	640	655	670	689	711
Företag	84	87	90	94	98
Utland	69	80	83	88	91
Konsumtion	1 192	1 223	1 253	1 286	1 319
Investeringar med mera	205	218	221	225	230
Kapitalutgifter	25	23	27	36	46
Finansiellt sparande	41	52	96	130	163
Procent av BNP	0,9	1,1	1,9	2,5	3,0
Primärt finansiellt sparande	0	7	47	82	113
Procent av BNP	0,0	0,1	1,0	1,6	2,1
Maastrichtskuld	1 797	1 778	1 718	1 629	1 509
Procent av BNP	39,2	37,3	34,6	31,5	28,1
BNP	4 580	4 772	4 959	5 170	5 378
Finansiell nettoställning	1 118	1 163	1 304	1 480	1 689
Procent av BNP	24,4	24,4	26,3	28,6	31,4

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 5 Statens finanser vid finanspolitik enligt oförändrade regler

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2017	2018	2019	2020	2021
Inkomster	1 179	1 215	1 266	1 326	1 387
Skatter och avgifter	1 037	1 069	1 114	1 165	1 218
Kapitalinkomster	22	23	25	28	31
Övriga inkomster	120	123	128	133	138
Utgifter	1 127	1 147	1 161	1 186	1 215
Transfereringar	707	719	724	737	752
Ålderspensionssystemet (statliga ålderspensionsavgifter)	25	23	24	24	24
Kommunsektorn	264	260	256	255	254
Hushåll	303	307	312	319	328
Företag	50	52	54	56	59
Utland	66	76	79	83	87
Konsumtion	304	308	313	319	324
Investeringar med mera	97	103	105	107	111
Kapitalutgifter	19	18	18	23	28
Finansiellt sparande	52	67	106	139	172
<i>Procent av BNP</i>	1,1	1,4	2,1	2,7	3,2
Finansiell nettoställning	-320	-253	-128	30	222
<i>Procent av BNP</i>	-7,0	-5,3	-2,6	0,6	4,1

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 6 Ålderspensionssystemets finanser vid finanspolitik enligt oförändrade regler

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2017	2018	2019	2020	2021
Inkomster	304	314	326	338	352
Socialförsäkringsavgifter	245	254	265	276	286
Statliga ålderspensionsavgifter	25	23	24	24	24
Kapitalinkomster	33	34	35	36	40
Övriga inkomster	2	2	2	2	2
Utgifter	303	313	323	334	346
Inkomstpensioner	296	307	316	327	338
Kapitalutgifter	0	0	0	0	0
Övriga utgifter	6	6	6	7	7
Finansiellt sparande	1	0	3	4	6
<i>Procent av BNP</i>	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Finansiell nettoställning	1 488	1 475	1 498	1 522	1 549
<i>Procent av BNP</i>	32,5	30,9	30,2	29,4	28,8

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 7 Kommunsektorns finanser vid finanspolitik enligt oförändrade regler

Miljardier kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2017	2018	2019	2020	2021
Inkomster	1 073	1 104	1 137	1 173	1 209
Skatter	704	733	764	793	822
Kommunal fastighetsavgift	17	18	18	19	20
Statsbidrag inkl. kompensation för mervärdesskatt	263	259	255	254	253
Kapitalinkomster	12	12	16	20	24
Övriga inkomster	78	82	84	87	90
Utgifter	1 084	1 119	1 150	1 187	1 224
Transfereringar	86	88	90	93	97
Hushåll	43	44	45	46	47
Övriga transfereringar	43	44	46	48	50
Konsumtion	885	911	936	963	991
Investeringar med mera	108	115	116	118	119
Kapitalutgifter	5	5	8	14	17
Finansiellt sparande	-12	-15	-13	-14	-16
<i>Procent av BNP</i>	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Finansiell nettoställning	-49	-58	-65	-73	-82
<i>Procent av BNP</i>	-1,1	-1,2	-1,3	-1,4	-1,5

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 8 Offentligt finansiellt sparande vid olika finanspolitiska scenarier

Procent av BNP respektive potentiell BNP

	2017	2018	2019	2020	2021
Finansiellt sparande, Konjunkturinstitutets scenario ¹	0,9	0,9	1,0	0,8	0,6
Finansiellt sparande, oförändrade regler ¹	0,9	1,1	1,9	2,5	3,0
Strukturellt sparande, Konjunkturinstitutets scenario ²	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
Strukturellt sparande, oförändrade regler ²	0,4	0,7	1,4	2,1	2,8

Anm: ¹ Procent av BNP ² Procent av potentiell BNP.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Appendix B. Beskrivning av beräkningen

VAD INNEBÄR ETT ANTAGANDE OM OFÖRÄNDRADE REGLER?

Som tidigare nämnt är syftet med föreliggande beräkning att den ska vara jämförbar med regeringens prognos. Konjunkturinstitutet har dock inte tillgång till någon detaljerad beskrivning av hur regeringens beräkningsantaganden ser ut. Scenariot bygger därför på antaganden som enligt Konjunkturinstitutet bedömning ligger så nära regeringens metodik som möjligt.

Det finns ingen exakt definition av vad en finanspolitik enligt oförändrade regler innebär för offentliga utgifter och inkomster. I korthet antas följande i beräkningen.⁶

- Skattesatser är oförändrade, såväl i staten som i kommunsektorn, utöver vad som redan har beslutats, föreslagits och aviserats. Skattelagstiftningen är på motsvarande sätt oförändrad.
- Transfereringsutgifterna följer gällande regelverk, det vill säga det som redan har beslutats, föreslagits eller aviserats. Det innebär att en del transfereringar, till exempel barnbidraget, är nominellt oförändrade per person som erhåller transfereringen. Andra transfereringar, till exempel garantipensionerna och sjuk- och aktivitetsersättningen, följer prisutvecklingen, det vill säga prisbasbeloppet.
- Anslagen till statliga myndigheters förvaltning räknas upp enligt en prognos på den så kallade pris- och löneomräkningen (PLO). Även statliga investeringar följer PLO-uppräknningen.
- De kommunala konsumtions- och investeringsutgifterna beräknas residualt från skatteinkomster (med oförändrade kommunalskattesatser) och nominellt oförändrade generella statsbidrag så att det kommunala balanskravet uppfylls.

CENTRALA ANTAGANDEN I SCENARIOT MED OFÖRÄNDRADE REGLER INOM FINANSPOLITIKEN

Scenariot med oförändrade regler bygger på ett antal centrala antaganden vilka syftar till att öka jämförbarheten med regeringens beräkningar. Antagandena innebär sammantaget att resursutnyttjandet vid oförändrade regler blir likt det som beskrivs i Konjunkturinstitutets huvudscenario trots betydande skillnader i utvecklingen av offentliga variabler. De viktigaste antagandena som ligger till grund för beräkningen av den makroekonomiska utvecklingen i scenariot med oförändrade regler följer nedan.

Ricardiansk ekvivalens gäller både på kort och lång sikt

Ricardiansk ekvivalens innebär att hushållen, vid en förändring i offentlig konsumtion, räknar med att en skatteförändring av motsvarande storlek kommer att inträffa och anpassar därför sin konsumtion redan på kort sikt. Ekonomins totala konsumtionsvolym (summan av hushållens och den offentliga sektorns konsumtion) påverkas därmed inte av en förändrad utveckling av den offentliga konsumtionen.

Ricardiansk ekvivalens innebär också att hushållen anpassar sitt sparande till förändringar i den offentliga sektorns sparande så att det totala sparandet blir oförändrat. Antag exempelvis att det offentliga sparandet förbättras på grund av minskad offentlig

⁶ Se också fördjupningen "Konjunkturinstitutets bedömning av reformutrymmet", *Konjunkturläget*, mars 2013.

konsumtion utan motsvarande minskning i hushållens skatter. Ricardiansk ekvivalens innebär då enligt ovan att hushållen ökar sin konsumtion så att total konsumtion förblir oförändrad. Samtidigt innebär ökningen i hushållens konsumtion att hushållens sparande minskar eftersom skatterna inte har förändrats. Hushållens minskade sparande kompenserar då för det förbättrade offentliga sparatet.

Ovanstående antaganden skiljer sig från de antaganden som ingår Konjunkturinstitutets huvudscenario på kort sikt. Ricardiansk ekvivalens antas i huvudscenariot endast gälla på längre sikt, vilket i normalfallet innebär att det uppfylls inom ramen för Konjunkturinstitutets medelfristiga scenario som för närvarande slutar 2026. På den horisonten antar Konjunkturinstitutet i normalfallet att såväl den totala konsumtionen och summan av hushållens och den offentliga sektorns sparande är oberoende av finanspolitiken. Den huvudsakliga skillnaden i scenariot med oförändrade regler är alltså att dessa antaganden gäller även på kort sikt.

Sammansättningen av hushållens konsumtionsutgifter påverkas inte

Som en följd av antagandet om Ricardiansk ekvivalens ersätts den lägre offentliga konsumtionen i scenariot med oförändrade regler av högre hushållskonsumtion. Den sistnämnda antas bestå av samma sammansättning av varor och tjänster som i huvudscenariot. Det leder sammantaget till en något högre produktivitetsnivå i ekonomin varför potentiell BNP blir något högre vid oförändrade regler inom finanspolitiken. Detta är i linje med vad Konjunkturinstitutet i normalfallet antar kring produktiviteten vid en omfördelning mellan hushållens och den offentliga sektorns konsumtion.

Finanspolitiken enligt oförändrade regler är trovärdig och känd i förväg

Som framgick ovan under rubriken ”Stora skillnader i utvecklingen av offentlig konsumtion” innebär oförändrade regler inom finanspolitiken att utvecklingen av den offentliga konsumtionen avviker betydligt från både utvecklingen sedan år 2000 och de demografiskt betingade behoven framöver. Trots detta antas denna utveckling både vara trovärdig och känd för hushållen i scenariot med oförändrade regler. Detsamma gäller antagandet om konstanta skattesatser. Tillsammans med antagandena ovan om Ricardiansk ekvivalens innebär det att hushållens konsumtion ökar och kompenserar för den fallande offentliga konsumtionen redan på kort sikt. Likaså antas företagen utgå ifrån att efterfrågan på deras produkter och tjänster kommer att vara högre till följd av att hushållen konsumerar mer. Det innebär att de redan på kort sikt ökar investeringarna i syfte att behålla samma kapitalkvot som i huvudscenariot. Sammantaget innebär detta att resursutnyttjandet inte påverkas nämnvärt trots stora skillnader i utvecklingen av offentliga variabler.

SCENARIOT MED OFÖRÄNDRADE REGLER KAN INTE ANVÄNDAS SOM EN EFFEKTKALKYL FÖR HUR EKONOMIN SANNOLIKT SKULLE UTVECKLAS

Det finns flera skäl till varför det enligt Konjunkturinstitutets bedömning inte är sannolikt att ekonomin skulle utvecklas enligt scenariot med oförändrade regler även om finanspolitiken lades om i enlighet med det scenariot. Det beror på att de antaganden som scenariot bygger på inte är realistiska. Som nämndes ovan antas Ricardiansk ekvivalens inte gälla på kort sikt i Konjunkturinstitutets huvudscenario. I scenariot med oförändrade regler och politik antas däremot, bland annat för att förenkla analysen, Ricardiansk ekvivalens gälla. Dessutom är utvecklingen av den offentliga sektorns finansiella sparande och de offentliga inkomsterna och utgifterna i Konjunkturinstitutets huvudscenario sannolikt mer i linje med förväntningarna hos ekonomins

aktörer eftersom den är i linje med överskottsmålet respektive den historiska utvecklingen av utgifterna med hänsyn till bland annat demografiska förändringar.

Exempelvis skulle den mer åtstramande finanspolitiken i scenariot med oförändrade regler sannolikt ge en svagare utveckling av efterfrågan och högre totalt sparande i ekonomin på kort sikt.⁷ Efterfrågan påverkas likaså om finanspolitikens sammansättning förändras. Exempelvis skulle den lägre offentliga konsumtionen i scenariot med oförändrade regler sammantaget sannolikt ge en svagare utveckling av efterfrågan på kort sikt.

Skillnaden mellan Konjunkturinstitutets scenario och scenariot enligt oförändrade regler är därför inte en realistisk effektkalkyl av hur Konjunkturinstitutet bedömer att ekonomin sannolikt skulle utvecklas om finanspolitiken bedrevs enligt oförändrade regler 2018–2021.

⁷ Konjunkturinstitutet har vid flera tillfällen redovisat beräkningar av alternativ finanspolitik under mer realistiska antaganden, se exempelvis "Effekter av en åtstramande inriktning av finanspolitiken 2017", Konjunkturläget, juni 2016. För empiriska uppskattningar av finanspolitikens kortsiktiga effekter i Sverige, se Hjelm, G. och Stockhammar, P., "Short Run Effects of Fiscal Policy: Swedish Evidence", Working paper nr. 147, Konjunkturinstitutet, 2016.